

Nukentėjusių teisės baudžiamosiose bylose - Italija

Esate laikomas **nukentėjusiuoju** (nukentėjusiąja šalimi), jei pripažįstama, kad turite **teisę**, saugomą pagal baudžiamosios teisės aktus, kuri buvo pažeista veiksmu, kuris pagal nacionalinę teisę yra laikomas nusikalstama veika, t. y., patyrėte žalą, kuri be kita ko sudaro nusikaltimo *pagrindą*.

Patiriate žalą dėl nusikalstamos veikos pagal civilinę teisę, jei dėl nusikalstamos veikos patiriate žalą (materialią arba nematerialią, tačiau bet kuriuo atveju žalą, kuri gali būti įvertinta finansiškai). Paprastai nukentėjusioji šalis pagal baudžiamąją teisę ir nukentėjusioji šalis pagal civilinę teisę yra tos pačios, išskyrus, pavyzdžiui, žmogžudystės atvejais, kuomet nužudytas asmuo yra nusikaltimo auka, o jo šeimos nariai yra nukentėjusieji (pagal civilinę teisę) ir turi teisę kreiptis į teismą ir gauti kompensaciją už patirtą žalą.

Baudžiamosios ir civilinės teisės aktuose nukentėjusiajam nustatytos įvairios individualios teisės ikiteisminio tyrimo laikotarpiu, vykstant teismo procesui ir jam pasibaigus.

Italijoje baudžiamasis procesas pradedamas preliminariniu tyrimu. Bylą tiria policija ir prokuroras. Šio tyrimo pabaigoje prokuroras gali pareikšti kaltinimus arba prašyti už preliminarų tyrimą atsakingo teisėjo baigti bylą. Tam tikrų baudžiamųjų veikų atveju procesas gali būti pradedamas tik tuomet, kai jūs, kaip nukentėjusysis pateikiate skundą policijai arba prokuratūrai.

Vykstant teismo procesui teismas tiria surinktus įrodymus ir sprendžia, ar kaltinamasis yra kaltas. Procesas užbaigiamas, kai teismas kaltinamąjį nuteisia arba išteisina, taip pat galima paduoti apeliacinį skundą aukštesniam teismui.

Kaip nukentėjusysis baudžiamajame procese atliekate svarbų vaidmenį, todėl turite teisių, kuriomis galite pasinaudoti. Galite dalyvauti kaip nukentėjusysis (nukentėjusioji šalis) **be konkretaus teisinio statuso arba atlikti aktyvesnį vaidmenį oficialiai pateikdami civilinį ieškinį prieš nusikalstamą veiką padariusį asmenį**.

Norėdami surasti reikiamą informaciją, spustelėkite toliau esančias nuorodas

- [☞ 1 - Mano, kaip nusikaltimo aukos, teisės](#)
- [☞ 2 - Pranešimas apie nusikaltimą ir mano teisės tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu.](#)
- [☞ 3 - Mano teisės pasibaigus teismui nagrinėjimui](#)
- [☞ 4. Kompensacija](#)
- [☞ 5 - Mano teisės į paramą ir pagalbą](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/10/2018

1 - Mano, kaip nusikaltimo aukos, teisės

Kokią informaciją, įvykus nusikaltimui, man suteiks valdžios institucija (pvz., policija, prokuroras), man dar nėra pranešus apie nusikaltimą?

Prokuratūra ir Nusikalstamų veikų tyrimo departamentas, gavę pranešimą apie nusikaltimą, turi jus informuoti, kad, būdamas nukentėjusioji šalis, jūs turite teisę skirti advokatą, kuris įgyvendintų jums suteiktas teises, ir kad turite teisę gauti Italijos valstybės teisinę pagalbą (Italijos Baudžiamojo proceso kodekso (it. *Codice di procedura penale, c.p.p.*) 101 straipsnis).

Pirmą kartą susisiekęs su baudžiamojo persekiojimo institucijomis, jums suprantama kalba gausite informaciją apie:

- procedūras, kaip pateikti prašymą ar skundą, vaidmenį, kurį atliksite tyrimo ir teismo nagrinėjimo metu, teisę būti informuotam apie teismo nagrinėjimo datą bei vietą, taip pat apie kaltinimus, ir, jeigu įstojote į procesą kaip civilinė šalis – teisę gauti pranešimą apie nuosprendį, įskaitant jo santrauką;
- teisę į Italijos valstybės apmokamas teises konsultacijas ir teisinę pagalbą;
- tai, kaip įgyvendinti savo teisę į vertimo žodžiu paslaugas ir bylos dokumentų vertimą raštu;
- visas apsaugos priemones, kurios gali būti jums teikiamos;
- įstatymuose pripažįstamas teises, jeigu negyvenate toje ES valstybėje narėje, kurioje padarytas nusikaltimas;
- tai, kaip bus kompensuotos išlaidos, patirtos dėl dalyvavimo baudžiamajame procese;
- galimybę siekti kompensacijos už nusikaltimu padarytą sužalojimą arba žalą;
- galimybę išspręsti bylą atsiimant skundą arba tarpininkavimo būdu;
- teises, kurias turėsite procese, jeigu kaltinamasis prašo sustabdyti procesą taikant probaciją, arba procese, kuriame taikomas atleidimas nuo bausmės, nes nusikalstama veika yra nežymaus pobūdžio;
- vietines sveikatos priežiūros įstaigas, apgyvendinimo galimybes, prieglaudą

(Baudžiamojo proceso kodekso 90a straipsnis)

Negyvenu ES šalyje, kurioje įvykdytas nusikaltimas (ES ir ne ES piliečiai). Kaip saugomos mano teisės?

Jeigu nekalbate italų kalba arba jos nesuprantate, turite teisę pranešimą arba skundą prokuratūrai prie apylinkės pirmosios instancijos teismo (it. *tribunale*) pateikti ta kalba, kurią mokate. Analogiškai, pateikęs prašymą, turite teisę gauti savo pranešimo arba skundo patvirtinimą, išverstą į kalbą, kurią mokate (Baudžiamojo proceso kodekso įgyvendinimo gairių (it. *Disposizioni di Attuazione del Codice di Procedura Penale, disp.att.*) 107b straipsnis).

Jeigu gyvenate Italijoje arba jeigu jūsų nuolatinė gyvenamoji vieta yra Italijoje, prokuroras pranešimus arba skundus dėl kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse padarytų nusikaltimų išsiųs Generaliniam prokurorui prie Apeliacinio teismo (it. *Corte di appello*), kad pastarasis galėtų juos perduoti kompetentingai teisminei institucijai (Įgyvendinimo gairių 108b straipsnis).

Taip pat žr.:

- [2007 m. lapkričio 9 d. Įstatyminio dekreto \(it. *Decreto Legislativo*\) Nr. 204](#) 1–5 straipsnius (Direktyvos 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms įgyvendinimas);
- [2008 m. gruodžio 23 d. Dekreto Nr. 222](#) 2–6 straipsnius (Įstatyminio dekreto Nr. 204/2007 įgyvendinimas), [2016 m. liepos 7 d. Įstatymo Nr. 122](#) 11 straipsnį (2015–2016 m. Europos įstatymas dėl kompensacijų smurtinių nusikaltimų aukoms).

Jeigu pranešiu apie nusikaltimą, kokią informaciją gausiu?

Pirmą kartą susisiekęs su baudžiamojo persekiojimo institucijomis, jums suprantama kalba gausite informaciją apie:

- teisę gauti informaciją, susijusią su proceso eiga ir įrašais oficialiajame nusikalstamų veikų, apie kurias pranešta, registre;
- teisę būti informuojamam apie prašymą baigti procesą;
- tai, kaip apskųsti savo teisių pažeidimus;
- valdžios institucijas, iš kurių galite gauti informaciją apie savo bylą;
- tai, kaip bus kompensuotos išlaidos, patirtos dėl dalyvavimo baudžiamajame procese.

Kai vyksta procesas dėl smurtinių nusikalstamų veikų prieš asmenį, jūsų prašymu Nusikalstamų veikų tyrimo departamentas jus nedelsdamas informuos apie pasirengimą paleisti įtariamąjį arba apie baigiantį galioti įsakymą sulaikyti, be to, tokiu pačiu būdu būsite laiku informuojamas, jeigu kaltinamasis pabėgs iš kardomojo kalinimo arba iš įkalinimo įstaigos ir jeigu jis tyčia nepaisys įsakymo sulaikyti, nebent dėl to nusikalstamos veikos vykdytojui kiltų realus pavojus (Baudžiamojo proceso kodekso 90b straipsnis).

Ar turiu teisę gauti nemokamas vertimo žodžiu ar raštu paslaugas (kai kreipiuosi į policiją ar kitas institucijas, arba tyrimo ar teismo nagrinėjimo metu)?

Kai dokumentą reikia išversti į užsienio kalbą arba į sunkiai suprantamą dialektą, baudžiamojo persekiojimo institucija paskirs vertėją raštu, o jeigu norite arba turite padaryti pareiškimą ir nemokate italų kalbos – vertėją žodžiu. Pareiškimas taip pat gali būti pateikiamas raštu ir įtraukiamas į pranešimą kartu su vertėjo pateiktu vertimu.

Prereikęs valdžios institucija skirs vertėją žodžiu savo iniciatyva, jeigu nekalbate italų kalba arba jos nesuprantate ir reikia išklaudyti jūsų parodymus, taip pat tais atvejais, kai pageidaujate dalyvauti teismo posėdyje ir paprašėte vertėjo žodžiu pagalbos.

Kai įmanoma, vertėjo žodžiu pagalba taip pat galima naudotis pasitelkiant nuotolinių ryšių technologijas, jeigu vertėjui nebūtina fiziškai dalyvauti, kad jūs galėtumėte tinkamai įgyvendinti savo teises arba iki galo suprasti procesą.

Jeigu nekalbate italų kalba arba jos nesuprantate, turite teisę į dokumentų arba jų dalių, kuriuose yra su jūsų teisių įgyvendinimu susijusios informacijos, nemokamą vertimą raštu. Vertimai gali būti pateikiami žodžiu arba kaip santrauka, jeigu baudžiamojo persekiojimo institucija nemano, kad tai pakenks jūsų teisėms (Baudžiamojo proceso kodekso 143a straipsnis).

Jeigu nekalbate italų kalba arba jos nesuprantate, turite teisę pranešimą arba skundą prokuratūrai prie apylinkės pirmosios instancijos teismo pateikti ta kalba, kurią mokate. Analogiškai, pateikęs prašymą, turite teisę gauti savo pranešimo arba skundo patvirtinimą, išverstą į kalbą, kurią jūs mokate (Įgyvendinimo gairių 107b straipsnis).

Kaip valdžios institucija užtikrina, kad suprasčiau ir būčiau suprastas (jei esu vaikas; jei turiu negalią)?

Kai dokumentą reikia išversti į užsienio kalbą arba į sunkiai suprantamą dialektą, baudžiamojo persekiojimo institucija paskirs vertėją raštu, o jeigu norite padaryti pareiškimą ir nemokate italų kalbos – vertėją žodžiu. Jeigu esate nepilnametis, teisėjas, be kita ko, ir savo iniciatyva, gali užsakyti eksperto išvadą, jeigu esama netikrumo dėl jūsų amžiaus (kilus abejonėms, daroma prielaida, kad procesinių gairių taikymo tikslais jūs esate nepilnametis). Ta pati eksperto išvada gali būti pasitelkiama ir siekiant nustatyti, ar turite negalią.

Baudžiamojo proceso kodekso 351 straipsnio 1b dalis.

Jeigu procesas vykdomas už nusikalstamas veikas, numatytas Italijos Baudžiamojo kodekso 572, 600, 600a, 600b, 600c, 600c.1, 600d, 601, 602, 609a, 609c, 609d, 609g, 609j ir 612a straipsniuose, ir jeigu Nusikalstamų veikų tyrimo departamentui reikia sumarinių nepilnamečio parodymų, jis turi pasitelkti prokuratūros paskirto kvalifikuoto psichologo arba vaikų psichologo pagalbą. Ta pati tvarka taikoma tais atvejais, kai reikalingi itin pažeidžiamos būklės suaugusiųjų sumariniai parodymai. Kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, itin pažeidžiami asmenys nesusidurtų su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtų pakartotinai kviečiami duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui.

Baudžiamojo proceso kodekso 362 straipsnio 1a dalis.

Kai procesas vykdomas už nusikaltimus, numatytus 351 straipsnio 1b dalyje, prokuratūra, rinkdama nepilnamečių parodymus, privalo pasitelkti psichologijos ar vaikų psichiatrijos eksperto pagalbą. Ta pati tvarka taikoma tais atvejais, kai reikalingi itin pažeidžiamos būklės suaugusiųjų sumariniai parodymai. Kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, itin pažeidžiami asmenys nesusidurtų su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtų pakartotinai kviečiami duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui.

Baudžiamojo proceso kodekso 498 straipsnio 4–4c dalys.

4. Nepilnamečius kaip liudytojus apklausia ir šalių klausimus bei prieštaravimus priima pirmininkaujantis teisėjas. Atlikdamas apklausą, pirmininkaujantis teisėjas gali pasitelkti vieno iš nepilnamečio giminaičių arba kvalifikuoto vaikų psichologo pagalbą. Jeigu, išklauses šalis, pirmininkaujantis teisėjas mano, kad tiesioginė apklausa nesukeltų nepilnamečiui streso, jis nurodys, kad parodymai būtų duodami taip, kaip nurodyta pirmiau išdėstytuose skirsniuose. Apklauskos eigoje šis nurodymas gali būti atšauktas.

4a. Jeigu prašo viena iš šalių arba jeigu pirmininkaujantis teisėjas mano, kad tai reikalinga, taikomos 398 straipsnio 5a dalyje išdėstytos procedūros.

4b. Jeigu procesas vykdomas už nusikalstamas veikas, numatytas Italijos Baudžiamojo kodekso 572, 600, 600a, 600b, 600c, 600d, 601, 602, 609a, 609b, 609c, 609g ir 612a straipsniuose, nusikaltimo aukos, kurios yra nepilnamečiai arba psichikos liga sergantys suaugusieji, jų arba jų advokato prašymu bus apklausiamos naudojant veidrodinį stiklą ir vidaus ryšio sistemą.

4c. Nedarant poveikio pirmesnių skirsnių nuostatoms, jeigu nukentėjusioji šalis yra itin pažeidžiamos būklės ir turi būti apklausama, teisėjas nukentėjusiojo arba jo advokato prašymu skiria apsaugos priemonės.

Baudžiamojo proceso kodekso 398 straipsnio 5c dalis.

Nedarant poveikio 5a skirsnio nuostatoms, jeigu nukentėjusioji šalis yra itin pažeidžiamos būklės ir turi būti apklausama, taikomos 498 straipsnio 4c dalies nuostatos.

Paramos aukoms tarnybos

Kas teikia paramą aukoms?

Paramą nusikaltimų aukoms teikia regiono sveikatos priežiūros įstaigos, apgyvendinimo paslaugas teikiančios įstaigos, prieglaudos ir kitos struktūros, kurias valdo vietinės ir regioninės organizacijos. Apskritai daugelis regionų turi asociacijų tinklą, kurį sudaro vietinės organizacijos, prokuratūros, apylinkių teismai ir sveikatos priežiūros tarnybos, kurios teikia nemokamą paramą bet kokių nusikaltimų aukoms.

Ar policija mane automatiškai nukreips į paramos aukoms tarnybą?

Taip. Visų pirma jeigu esate tam tikrų rūšių nusikaltimo (pavyzdžiui, prekybos žmonėmis, smurto šeimoje, seksualinio išpuolio) auka, esama plačiai pripažintų organizacijų, palaikančių ryšius su teisėsaugos tarnybomis, kurios jums suteiks informaciją apie prieglaudas arba apgyvendinimo paslaugas teikiančias įstaigas, galinčius jums pasirūpinti.

Kaip saugomas mano privatumas?

Jeigu esate itin pažeidžiamas, kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, nesusidurtumėte su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtumėte pakartotinai kviečiamas duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui.

Be to, 2003 m. birželio 30 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 196 (Asmens duomenų apsaugos kodekse) išdėstytos specialios teisminių duomenų tvarkymo taisyklės, kuriomis siekiama apsaugoti šių duomenų konfidencialumą ir saugumą. Be to, laikoma, kad, kai tik jūs, būdamas nukentėjęs, baudžiamajame procese įgysite nukentėjusiosios šalies statusą, iš jūsų bus reikalaujama duoti parodymus teisme. Kodekse numatytos taisyklės dėl būdų, kaip tai turi būti daroma – šiomis taisyklėmis siekiama užtikrinti, kad jums netektų kartoti savo parodymų kelis kartus (ikiteisminė apklausa – *incidente probatorio*), taip pat taisyklės, kuriomis saugoma jūsų, kaip nukentėjusiojo, teisė nesusidurti su šalimi, kurios atžvilgiu atliekamas tyrimas (kaltinamuoju). Jeigu esate jaunesnis negu 18 metų nukentėjęs, laikraščiuose neturi būti pateikiama nei jūsų nuotrauka, nei pavardė. Pastarasis aspektas taikomas ir 18 metų bei vyresniems nukentėjusiesiems. Tokia sistema siekiama užkirsti kelią jūsų asmens duomenų ir informacijos, pagal kurią būtų galima jus identifikuoti, sklaidai.

Ar tam, kad man būtų suteikta aukoms skiriama parama, prieš tai turiu pranešti apie nusikaltimą?

Galimybė naudotis paramos aukoms paslaugomis nuo pranešimo apie nusikaltimą nepriklauso.

Asmens apsauga, jei man kyla pavojus

Kokių rūšių apsauga teikiama?

Tam tikromis teisės aktuose (Baudžiamojo proceso kodekso 273 ir 274 straipsniuose) numatytais aplinkybėmis, kurios, *inter alia*, faktiškai gali apimti pavojingą situaciją, kurioje galite atsidurti jūs, kaip nukentėjusioji šalis (pavojus kyla visų pirma dėl to, kad nusikaltimo vykdytojas gali ir toliau elgtis neteisėtai), teisminės institucijos gali nurodyti kaltininkui taikyti priežiūros priemones. Pavyzdžiui, jis gali būti iš karto pašalinamas iš šeimos namų; jam gali būti uždrausta lankytis vietose, kuriose jūs dažnai lankotės, jam gali būti uždrausta gyventi tam tikrose vietose. Kitais atvejais jam gali būti skiriamas namų areštas arba kardomasis kalnimas.

Turite teisę būti informuojamas apie prašymus atšaukti arba pakeisti nusikaltimo vykdytojui skirtas priežiūros priemones, per dvi dienas pateikti atsakomuosius prieštaravimo pareiškimus arba pareikšti savo požiūrį (Baudžiamojo proceso kodekso 299 straipsnis). Taip pat turite teisę būti informuojamas apie teismo nurodymus pakeisti įtariamajam taikomų priežiūros priemonių sąlygas, atšaukti šias priemones arba pakeisti jas kitomis.

Ypač jeigu esate itin pažeidžiamas, nepilnametis arba tam tikrų nusikaltimų auka, gali būti skirtos papildomos procesinės apsaugos priemonės, visų pirma:

- jeigu esate itin pažeidžiamas, kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, jūs nesusidurtumėte su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtumėte pakartotinai kviečiamas duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina;
- jeigu esate nepilnametis ir Nusikalstamų veikų tyrimo departamentas reikalauja, kad duotumėte sumarinius parodymus, jis turi pasitelkti iš prokuratūros paskirtų kandidatūrų pasirinkto kvalifikuoto psichologo arba vaikų psichiatro pagalbą (Baudžiamojo proceso kodekso 351 straipsnio 1b dalis);

- jeigu esate nepilnametis ir prokuratūra reikalauja, kad duotumėte parodymus, ji turi pasitelkti kvalifikuoto psichologo arba vaikų psichiatro pagalbą. Jeigu esate itin pažeidžiamas, kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, nesusidurtumėte su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtumėte pakartotinai kviečiamas duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui (Baudžiamojo proceso kodekso 362 straipsnio 1a dalis);
- nepilnamečių, kaip liudytojų, apklausą atlieka pirmininkaujantis teisėjas; jis gali pasitelkti vieno iš nepilnamečio giminaičių arba kvalifikuoto vaikų psichologo pagalbą. (Baudžiamojo proceso kodekso 498 straipsnis)
- Jeigu prašo viena iš šalių arba jeigu pirmininkaujantis teisėjas mano, jog tai yra reikalinga, kai viena iš šalių, kuri turi duoti parodymus, yra nepilnametis, teismas gali duoti nurodymą, kuriuo nustato ikiteisminės apklausos vietą, laiką ir ypatingas procedūras, kai to reikia ir tai yra tinkama priemonė atitinkamiems asmenims apsaugoti. Apklausa gali vykti kitoje vietoje nei pirmosios instancijos teismas – teismas gali naudotis specializuotomis patalpomis arba, jeigu jos yra neprieinamos, apklausa gali vykti parodymus duodančio asmens namuose;
- liudytojo parodymai turi būti įrašomi nuo pradžios iki galo, naudojant garso įrašymo arba garso ir vaizdo įrašymo priemones. Jeigu nėra įrašymo įrangos ar techninių darbuotojų, teikiamos eksperto išvados ar techninė konsultacija;
- su smurtiniais nusikaltimais susijusiose bylose nusikaltimų aukos, kurios yra nepilnamečiai arba psichikos liga sergantys suaugusieji, jų arba jų advokatų prašymu bus apklausiami naudojant veidrodinį stiklą ir vidaus ryšio sistemą.

Kas gali man suteikti apsaugą?

(žr. pirmiau išdėstytą informaciją)

Ar kas nors įvertins mano bylą, kad nustatytų, ar nusikaltimo vykdytojas man negali padaryti daugiau žalos?

Jeigu kiltų būtinybė taikyti specialią apsaugą, teisės aktuose reikalaujama, kad nusikaltimų aukos būtų asmeniškai įvertintos, ar proceso eigoje joms būtų naudinga taikyti specialiąsias priemones. Bus atskirai pasirūpinta, jeigu esate nepilnametis ir (arba) itin pažeidžiamas asmuo. Teisėjas nuspręs, ar baudžiamojo proceso eigoje jums bus skirtos atitinkamos apsaugos priemonės. Tyrimo metu jūsų apklausos turi vykti tinkamose vietose, jas turi atlikti kvalifikuoti specialistai. Jeigu tarp nukentėjusiųjų yra nepilnamečių, turi būti informuojamas nepilnamečių bylų teismas, kad jis galėtų įvertinti padėtį ir apsaugos priemones. Siekdamas apsaugoti jus nuo tolesnių nusikaltimų, pirmosios instancijos teismas gali apriboti nusikaltimo vykdytojo laisvę (taikyti kardomąjį kalinimą, uždrausti lankytis jūsų dažnai lankomose vietose, pašalinti iš šeimos namų). Jums turi būti pranešta apie tokių priemonių taikymą (Baudžiamojo proceso kodekso 282c straipsnis). Taip pat galite prašyti, kad teisėjas, nurodydamas pašalinti nusikaltimo vykdytoją iš šeimos namų arba vėliau, taip pat nurodytų nusikaltimo vykdytojui mokėti išlaikymą (Baudžiamojo proceso kodekso 282a straipsnis). Atitinkama provincijos policijos būstinė (it. *Questura*) turės tarnybą, vykdančią panašius įgaliojimus.

Ar kas nors įvertins mano bylą, kad nustatytų, ar baudžiamosios teisenos sistema (tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu) man negali padaryti daugiau žalos?

Jeigu smurtinių nusikaltimų aukos yra nepilnamečiai arba itin pažeidžiamos būklės asmenys, jie turi teisę duoti parodymus galiojant apsaugos priemonėms. Visų pirma gali būti pasirūpinta, kad tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu jums netektų susidurti su nusikaltimo vykdytoju. Be to, jeigu esate itin pažeidžiamas, bus įmanoma naudoti jūsų pareiškimų garso ir vaizdo įrašus, net jeigu tai nėra absoliučiai būtina.

Nukreipimo gairės

(Baudžiamojo proceso kodekso 413 straipsnis): Asmens, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, arba nusikaltimo aukos prašymas

1. Asmuo, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, arba nusikaltimo auka gali kreiptis į Generalinį prokurorą, kad jis pagal 412 straipsnio 1 dalį išduotų nukreipimo orderį (jeigu prokuratūra byloje nevykdys baudžiamojo persekiojimo arba neprašo baigti bylos per įstatymuose numatytą arba teisėjo pratęstą terminą).
2. Jeigu išduodamas nukreipimo orderis, Generalinis prokuroras atliks reikiamus parengiamuosius tyrimus ir per trisdešimt dienų nuo prašymo pateikimo pateiks atitinkamas užklausas, kaip numatyta 412 straipsnio 1 dalyje.

Kokia apsauga numatyta ypač pažeidžiamoms aukoms?

Išvadą apie nukentėjusiojo itin didelio pažeidžiamumo būklę galima daryti ne tik pagal amžių ir fizinį netvirtumą ar psichologinį sutrikimą, bet ir pagal nusikaltimo rūšį ir atitinkamos bylos procedūras ir aplinkybes. Siekiant įvertinti pažeidžiamumą, bus atsižvelgiama į tai, ar pagal bylą buvo įvykdyta smurtinė nusikalstama veika prieš asmenį arba rasisis neapykantos nusikaltimas, ar byla susijusi su organizuotu nusikalstamumu ar terorizmu, be kita ko, ir tarptautiniu lygmeniu, arba su prekyba žmonėmis, ar nusikalstama veika padaryta dėl diskriminacijos ir ar nukentėjusysis yra emociškai, psichologiškai ar ekonomiškai priklausomas nuo nusikaltimo vykdytojo (Baudžiamojo proceso kodekso 90c straipsnis).

Jeigu esate itin pažeidžiamas, bet kuriuo atveju bus leidžiama daryti jūsų pareiškimų garso ir vaizdo įrašus, net jeigu tai nėra absoliučiai būtina.

ĮRODYMŲ RINKIMO REIKALAVIMAI SPECIFINĖSE BYLOSE. Kai byla susijusi su šiomis nusikalstamomis veikomis – prievarta prieš šeimos narius ir partnerius, pavergimu ar vergija, vaikų prostitucija, vaikų pornografija, virtualia pornografija, turizmo iniciatyvomis, kuriomis siekiama išnaudoti vaikų prostituciją, prekyba žmonėmis, vergų pirkimu ir pardavimu, seksualiniais išpuoliais, sunkiomis nusikalstamomis veikomis, seksualiniais veiksmais su nepilnamečiu, grupiniu seksualiniu išpuoliu, nepilnamečių viliojimu ir persekiojimu, jeigu esate itin pažeidžiamas būklės, jūsų prašoma duoti parodymus ir jau padarėte pareiškimus per ikiteisminę apklausą arba per kryžminę apklausą su asmeniu, prieš kurį šie pareiškimai turi būti naudojami, arba jeigu jūsų pareiškimai yra užfiksuoti raštu, duoti parodymus jūs privalėsite tik tuo atveju, jeigu jie susiję su kitais faktais ir aplinkybėmis negu aptariami ankstesniuose jūsų pareiškimuose, arba jeigu teisėjas arba viena iš šalių mano, jog tai yra reikalinga remiantis konkrečiais reikalavimais.

SUMARINIAI PARODYMAI. Jeigu Nusikalstamų veikų tyrimo departamentas reikalauja sumarinių parodymų iš itin pažeidžiamos būklės nukentėjusiųjų, net jeigu jie yra vyresni nei 18 metų, jis turi pasitelkti iš prokuratūros paskirtų kandidatūrų pasirinkto kvalifikuoto psichologo arba vaikų psichologo pagalbą. Kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, itin pažeidžiami asmenys nesusidurtų su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtų pakartotinai kviečiami duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui (351 straipsnio 1b dalis).

ĮRODYMŲ RINKIMAS. Jeigu prokuratūra reikalauja sumarinių parodymų iš itin pažeidžiamos būklės nukentėjusiųjų, net jeigu jie yra vyresni nei 18 metų, ji turi pasitelkti kvalifikuoto psichologo arba vaikų psichologo pagalbą. Kiekvienu atveju garantuojama, kad, kai reikia sumarinių parodymų, itin pažeidžiami asmenys nesusidurtų su asmeniu, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, ir nebūtų pakartotinai kviečiami duoti sumarinių parodymų, nebent paaiškėtų, kad tai yra absoliučiai būtina tyrimui (362 straipsnio 1a dalis).

LIUDYTOJŲ APKLAUSA. Jūsų, kaip liudytojo, apklausą atlieka ir šalių klausimus bei atsikirtimus priima pirmininkaujantis teisėjas. Atlikdamas liudytojų apklausą, pirmininkaujantis teisėjas gali pasitelkti vieno iš jūsų giminaičių arba kvalifikuoto vaikų psichologo pagalbą. Jeigu, išklauses šalis, pirmininkaujantis teisėjas mano, kad tiesioginė apklausa jums nesukeltų streso, jis nurodys, kad parodymai būtų duodami taip, kaip nurodyta pirmiau išdėstytuose skirsniuose. Apklauskos eigoje šis nurodymas gali būti atšauktas (Baudžiamojo proceso kodekso 498 straipsnis).

Jeigu prašo viena iš šalių arba jeigu pirmininkaujantis teisėjas mano, kad tai reikalinga, taikomos 398 straipsnio 5a dalyje išdėstytos procedūros (ikiteisminė įrodymų rinkimo apklausa, žr. toliau).

IKITEISMINĖ ĮRODYMŲ RINKIMO APKLAUSA (398 straipsnio 5a dalis). Jeigu prašo viena iš šalių arba jeigu pirmininkaujantis teisėjas mano, kad tai reikalinga, taikomos šios procedūros: kai tyrimas yra susijęs su šiomis nusikalstamomis veikomis – prievarta prieš šeimos narius ar partnerius, pavergimu ar vergija, vaikų prostitucija, vaikų pornografija, virtualia pornografija, turizmo iniciatyvomis, kuriomis siekiama išnaudoti vaikų prostituciją, prekyba žmonėmis, vergų pirkimu ir pardavimu, seksualiniais išpuoliais, sunkiomis nusikalstamomis veikomis, seksualiniais veiksmais su nepilnamečiu, grupiniu seksualiniu išpuoliu, nepilnamečių viliojimu ir persekiojimu, jeigu tarp parodymus duodančių asmenų yra itin pažeidžiamos būklės suaugusiųjų, teismas gali duoti nurodymą, kuriuo nustato įrodymų rinkimo apklauskos vietą, laiką ir konkrečias procedūras, kai tai yra reikalinga ir tinkama dalyvaujančių asmenų apsaugai užtikrinti. Apklausa gali vykti kitoje vietoje nei pirmosios instancijos teismas – teismas gali naudotis specializuotomis patalpomis arba, jeigu jos yra neprieinamos, apklausa gali vykti parodymus duodančio asmens namuose. Liudytojo parodymai turi būti įrašomi nuo pradžios iki galo, naudojant garso įrašymo arba garso ir vaizdo įrašymo priemones. Jeigu nėra įrašymo įrangos ar techninių darbuotojų, teikiamos eksperto išvados ar techninė konsultacija. Taip pat santraukos forma parengiama rašytinė apklauskos ataskaita. Įrašo stenograma pateikiama tik šalių prašymu.

Jeigu esate itin pažeidžiamas būklės ir reikia jus apklausti, jūsų arba jūsų advokato prašymu teisėjas skiria apsaugos priemones (Baudžiamojo proceso kodekso 498 straipsnio 4c dalis).

Jeigu procesas yra susijęs su minėtomis nusikalstamomis veikomis, prokuratūra, taip pat ir jūsų arba asmens, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, prašymu, gali paprašyti jūsų duoti parodymus per ikiteisminę apklausą, net jeigu nėra nurodyta, kad tai būtina. Jeigu esate itin pažeidžiamas būklės, prokuratūra, taip pat ir jūsų arba asmens, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, prašymu, gali paprašyti jūsų duoti parodymus per ikiteisminę apklausą (Baudžiamojo proceso kodekso 392 straipsnis).

Kai renkant įrodymus turi dalyvauti itin pažeidžiamos būklės nukentėjusieji, įrodymai gali būti renkami taikant patikimą ikiteisminės apklauskos procedūrą – tai priemonė, kuria, *inter alia*, siekiama užtikrinti, kad dėl nuolatinio dalyvavimo teisiniame procese nepatirtumėte papildomos žalos (antrinė viktimizacija).

TEISINĖ PAGALBA. Jeigu nukentėjote nuo nusikalstamų veikų, susijusių su šeimos narių ir partnerių prievarta, moterų lyties organų žalojimu, seksualiniu išpuoliu, seksualiniais veiksmais su nepilnamečiu, grupiniu seksualiniu išpuoliu ir persekiojimu, jūs **visada** turėsite teisę į nemokamą teisinę pagalbą, net jeigu jūsų pajamos yra didesnės negu teisės aktuose nustatyta riba, iki kurios ši

pagalba teikiama. Jeigu esate nepilnametis, ta pati nuostata taikoma, jeigu nukentėjote nuo nusikalstamų veikų, susijusių su pavergimu ar vergija, vaikų prostitucija, vaikų pornografija, turizmo iniciatyvomis, kuriomis siekiama išnaudoti vaikų prostituciją, prekyba žmonėmis, vergų pirkimu ir pardavimu ir nepilnamečių įtraukimu į nusikaltimą.

Esu nepilnametis. Ar turiu specialių teisių?

(žr. pirmiau išdėstytą informaciją)

Mano šeimos narys mirė įvykdžius nusikaltimą. Kokios mano teisės?

Jeigu nusikaltimo auka mirė, jai teisės aktais suteiktas teises įgyvendina jos artimiausi giminaičiai.

(Baudžiamojo proceso kodekso 90 straipsnio 3 dalis).

Mano šeimos narys buvo nusikaltimo auka. Kokios mano teisės?

(žr. pirmiau išdėstytą informaciją)

Ar galiu pasinaudoti tarpininkavimo paslaugomis? Kokios taikomos sąlygos? Ar būsiu saugus vykstant tarpininkavimo procesui?

Tarpininkavimas baudžiamosiose bylose grindžiamas Įstatyminiu dekretu Nr. 274/2000, pagal kurį nukentėjusiajam leidžiama pateikti tiesioginį ieškinį nusikaltimo vykdytojui, reikalaujant kompensacijos už pažeistus interesus. Šią teisę galima įgyvendinti tik tuo atveju, jeigu buvo padarytas nusikaltimas, dėl kurio galite pateikti skundą (nesunkios nusikalstamos veikos).

Siekiant pradėti ir vykdyti tarpininkavimą baudžiamojoje byloje, reikalingas šalių sutikimas, kad būtų galima pasiekti patenkinamą susitarimą. Per visą procesą taikos teisėjas turi skatinti šalis kuo labiau susitaikyti. Taikos teisėjo jurisdikcijai priklausantys nusikaltimai, kurie dėl savo pobūdžio yra tinkami tarpininkavimui: žodinis šmeižtas, rašytinis šmeižtas, užpuolimas, nepageidaujamas fizinis kontaktas, nesunkūs kūno sužalojimai, vandalizmas.

Be to, baudžiamojo proceso šalys arba jų advokatai gali tiesiogiai kreiptis į Tarpininkavimo tarnybą, kad baudžiamajam procesui būtų suteiktas alternatyvus statusas, priklausantis taikos teisėjo jurisdikcijai, kaip numatyta Įstatyminio dekreto Nr. 274/2000 35 straipsnyje, arba kad būtų priimta nutartis, jog nusikalstama veika išnyko, nes nusikaltimo vykdytojas ėmėsi kompensacinių priemonių.

Kai padaromas nusikaltimas, dėl kurio galite pateikti skundą, jums leidžiama prašyti išduoti šaukimą, kuriuo nusikaltimo padarymu įtariamam asmuo būtų įpareigotas atvykti pas taikos teisėją. Prašymą turite pasirašyti jūs, kaip nukentėjusioji šalis, arba jūsų teisinis atstovas, ir jūsų advokatas. Jūsų parašą patvirtina jūsų advokatas. Jeigu esate 14 metų neturintis nepilnametis, sergate psichikos liga arba esate neveiksnus, prašymą turi pasirašyti vienas iš jūsų tėvų, visas teises turintis globėjas, ribotas teises turintis globėjas arba specialusis globėjas. Prašymo pateikimas turi tokį patį poveikį kaip ir skundo pateikimas (21 straipsnis).

Prašymo pateikimas. Prašymas turi būti iš anksto siunčiamas prokuratūrai, jį pristatant prokuratūros sekretoriatui, o vėliau prašymo teikėjas jį kartu su minėto pristatymo įrodymais per tris mėnesius nuo pranešimo apie nusikaltimą pateikia vietinio taikos teisėjo teismo kanceliarijai. Jeigu dėl to paties incidento jūs jau pateikėte skundą, turite tai paminėti prašyme, pridėti skundo kopiją ir pateikti kitą kopiją prokuratūros sekretoriatui. Šiuo atveju taikos teisėjas nurodys priimti pradinį skundą (22 straipsnis).

Įstojimas į procesą civiline šalimi. Jeigu pageidaujate įstoti į procesą civiline šalimi, turite tai padaryti tuo metu, kai teikiate prašymą, priešingu atveju šios teisės neteksite. Prašyme išdėstytas motyvuotas prašymas išmokėti kompensaciją arba atlyginti žalą iš esmės prilygsta įstojimui į procesą civiline šalimi (23 straipsnis).

Prašymas bus pripažintas neleistinu:

1. jeigu jis bus pateiktas pasibaigus terminui;
2. jeigu jis bus pateiktas byloje, kurioje galimybė jį pateikti nenumatyta;
3. jeigu jame nebus reikiamos informacijos arba jis bus nepasirašytas;
4. jeigu bus nepakankamai aprašytas incidentas arba nepakankamai įvardyti įrodymų šaltiniai;
5. jeigu nebus įrodymų, kad buvo informuota prokuratūra.

Prokuratūros prašymai (25 straipsnis). Per dešimt dienų nuo prašymo pateikimo prokuratūra pateiks savo prašymus taikos teisėjo teismo kanceliarijai. Jeigu prokuratūra mano, kad prašymas yra neleistinas arba akivaizdžiai nepagrįstas arba buvo pateiktas taikos teisėjui, neturinčiam jurisdikcijos atitinkamame regione, prokuratūra nepriims šaukimo arba kitais atvejais ji nurodys kaltinimą, kuriuo bus patvirtinamas arba pakeičiamas prašyme išdėstytas kaltinimas.

Suėjus terminui, taikos teisėjas imsis tolesnių veiksmų net ir tuo atveju, jeigu prokuratūra prašymų nebus pateikusi. Jeigu taikos teisėjas prašymo nepripažins neleistinu arba akivaizdžiai nepagrįstu ir prašymas priklausys jo jurisdikcijai, taikos teisėjas per 20 dienų nuo prašymo pateikimo išduos šalims šaukimą į posėdį.

Jeigu prašymą pateikė viena iš kelių nukentėjusiųjų šalių, tai neužkerta kelio kitoms nukentėjusiosioms šalims dalyvauti procese padedant advokatui ir įgyvendinant tas pačias teises kaip ir pagrindinis prašymo teikėjas. Dalyvaujančios nukentėjusiosios šalys gali prisijungti prie civilinio ieškinio iki posėdžio pradžios paskelbimo. Jeigu nukentėjusiosios šalys, kurioms buvo tinkamai įteiktas šaukimas, nedalyvauja posėdyje, tai prilygsta teisės pateikti skundą atsisakymui arba skundo atsiėmimui, jeigu jis jau yra pateiktas.

Teismo posėdis. Likus bent septynioms dienoms iki numatytos teismo posėdžio datos prokuratūra arba jūs, kaip nukentėjusioji šalis, pateiksite taikos teisėjo teismo kanceliarijai šaukimą su atitinkamais pranešimais.

Jeigu nusikaltimas yra vienas iš tų, dėl kurių galima pateikti skundą, teisėjas skatins šalis susitaikyti. Šiuo atveju, jeigu tai būtų naudinga susitaikymo tikslais, teisėjas gali atidėti posėdį ne ilgiau kaip dviem mėnesiams ir prireikus taip pat gali naudotis tarpininkavimo priemonėmis, kurias teikia regione veikiantys viešieji ir privatieji centrai ir struktūros. Bet kuriuo atveju šalių pareiškimai, padaryti taikinimo eigoje, negali būti niekaip naudojami svarstymo tikslais (29 straipsnis).

Jeigu pasiekiamas susitarimas, parengiama ataskaita, kurioje patvirtinama, kad buvo atsiimtas skundas arba buvo atsisakyta prašymo ir buvo panaikintas atitinkamas priėmimas. Prašymo atsisakymas turi tokį patį poveikį kaip ir skundo atsiėmimas.

Tarpininkavimas gali jus paskatinti atsiimti skundą – tada bus paskelbiama, kad kaltinimų atsisakyta nesant jų pagrindo. Be to, dėl tarpininkavimo pasiektų teigiamų rezultatų, t. y. nusikaltimo padarytos žalos atlyginimo, gali būti priimta nutartis, kad nusikalstama veika išnyko, nes nusikaltimo vykdytojas iki teismo posėdžio sumokėjo kompensaciją arba nusikalstama veika yra nesunkaus pobūdžio.

Kur galiu rasti teisės aktą, kuriame išdėstytos mano teisės?

Nukentėjusiųjų apsaugos taisyklės išdėstytos Baudžiamojo proceso kodekse, [2015 m. gruodžio 15 d. Įstatyminiame dekretu Nr. 212](#), kuriuo įgyvendinama Direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai, [2007 m. lapkričio 9 d. Įstatyminiame dekretu Nr. 204](#), [2008 m. gruodžio 23 d. Dekrete Nr. 222](#) (kuriuo įgyvendinamas Įstatyminis dekretas Nr. 204/2007), [2016 m. liepos 7 d. Įstatymo Nr. 122](#) 11 straipsnyje – 2015–2016 m. Europos įstatymas (kompensacija smurtinių nusikaltimų aukoms) ir tam tikrose kitose reglamentavimo priemonėse, susijusiose su konkrečių rūšių nusikaltimų aukomis.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/10/2018

2 - Pranešimas apie nusikaltimą ir mano teisės tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu

Kaip galiu pranešti apie nusikaltimą?

- Pranešimas pateikiamas, kai asmuo, žinantis apie valstybinio kaltinimo pagrindą baustiną nusikalstamą veiką, apie ją informuoja prokuratūrą arba Nusikalstamų veikų tyrimo departamento pareigūną. Pranešti apie nusikaltimą neprivaloma, tačiau teisės aktuose numatytais keliais konkrečiais atvejais tai tampa privaloma. Pranešime išdėstoma esminė informacija apie incidentą ir nurodoma diena, kurią sužinojote apie nusikalstamą veiką, taip pat nurodomi jau žinomi įrodymų šaltiniai. Be to, jeigu įmanoma, pranešime išdėstomi asmens duomenys, nurodoma gyvenamoji vieta ir pateikiama kita informacija, galinti padėti nustatyti nusikaltimo padarymu įtariamo asmens tapatybę, taip pat jūsų, kaip nukentėjusiosios šalies, asmens duomenys ir bet kurio kito asmens, galbūt galinčio suteikti aktualios informacijos įvykiui atkurti, duomenys. Jeigu nepateikiama vertingų duomenų, galinčių padėti nustatyti nusikaltimo padarymu įtariamo asmens tapatybę, tai neužkerta kelio pradėti baudžiamąjį procesą, nes galite pateikti pranešimą prieš nežinomus asmenis – pranešimą atitinkamai prokuratūrai turi pateikti policija, kartu išdėstydamą informaciją apie visas tyrimo priemones, kurių buvo imtasi nusikaltimo vykdytojų tapatybei nustatyti.
- Skundas yra pareiškimas, kuriuo nusikaltimo auka (arba jos teisinis atstovas) išreiškia pageidavimą, kad nusikaltimo vykdytojo atžvilgiu būtų vykdomas baudžiamasis persekiojimas. Jis susijęs su nevalstybinio kaltinimo pagrindu baustinomis nusikalstamomis veikomis. Pareiškime turi būti aprašyta padaryta nusikalstama veika ir turi būti išreikštas aiškus skundo pateikėjo pageidavimas, kad būtų pateikti kaltinimai ir kaltoji šalis būtų nubausta. Galite atsiimti anksčiau pateiktą skundą,

jeigu tai nėra seksualinio išpuolio ar seksualinių veiksmų su nepilnamečiu atvejis. Kad skundas būtų panaikintas, jo atsiėmimui turi pritarti skundo subjektas, nes jeigu jis yra nekaltas, jis gali pageidauti teismo nagrinėjimo būdu įrodyti, kad su nusikaltimu neturėjo nieko bendra.

- Pateikiamas prašymas, kuriuo teisėsaugos institucijos prašomos įsikišti į privačių asmenų nesutarimus, prašymą pateikia viena arba abi dalyvaujančios šalys. Po to, kai gaunamas oficialus įsikišimo prašymas, teisėsaugos pareigūnas pakviečia šalis į posėdį, kuriame bandoma pasiekti susitaikymą ir parengti ataskaitą. Jeigu nustatoma, kad buvo padarytas nusikaltimas, teisėsaugos pareigūnas turi informuoti teismines institucijas, jeigu tai yra valstybinio kaltinimo pagrindu baustina nusikalstama veika; jeigu tai yra skundo pagrindu baustinas nusikaltimas, pareigūnas, gavęs prašymą, gali preliminariai išspręsti ginčą ir tai neturi poveikio vėlesnei jūsų teisei pateikti skundą.

Pranešimai, skundai ir prašymai turi būti teikiami teisėsaugos institucijų padalinuose (provincijos policijos būstinėse, vietinėse policijos nuovadose ir karinės policijos (it. *Carabinieri*) biuruose. Pranešimas arba prašymas taip pat gali būti pateikiami prokurorui.

Kaip galiu sužinoti, kas vyksta šioje byloje?

Po to, kai pateiksite pranešimą, jums bus suteikta informacija apie valdžios institucijas, į kurias galite kreiptis, jeigu norite gauti informaciją apie bylą, vaidmenį, kurį jūs atliksite tyrimo ir teismo nagrinėjimo metu, jūsų teisę būti informuotam apie teismo nagrinėjimo datą bei vietą ir apie kaltinimus, o, jeigu įstojote į procesą kaip civilinė šalis – jūsų teisę gauti pranešimą apie nuosprendį, įskaitant jo santrauką. Be to, galite gauti naujausią informaciją apie proceso eigą ir apie įrašus oficialiajame nusikalstamų veikų, apie kurias pranešta, registre; taip pat būsite informuojamas apie prašymus nutraukti bylą, taip pat apie tai, kaip apskųsti jūsų teisių pažeidimą; galite susitarti dėl bylos baigties, kai įmanoma, atsiimdami skundą arba tarpininkavimo būdu (Baudžiamojo proceso kodekso (it. *Codice di procedura penale*, c.p.p.) 90a straipsnis).

Ar turiu teisę gauti teisinę pagalbą (tyrimo arba teismo nagrinėjimo metu)? Kokiomis sąlygomis?

Pirmą kartą susisiekę su baudžiamojo persekiojimo institucijomis, jums suprantama kalba gausite informaciją, susijusią su jūsų teise gauti Italijos valstybės apmokamas teises konsultacijas ir teisinę pagalbą (90a straipsnis). Galite pateikti prašymą gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą, kaip numatyta administracinėse nuostatose, nurodytose įstatyme dėl teisinės pagalbos palankių sąlygų neturintiems asmenims (Baudžiamojo proceso kodekso 98 straipsnis). Taip pat galite naudotis valstybės finansuojama teisine pagalba, jeigu jūsų pajamos neviršija teisės aktuose numatytos ribos. Kad galėtumėte gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą, turėsite iš karto po pranešimo pateikimo pateikti atitinkamą prašymą pirmosios instancijos teismui. Kai baigiamas pirmas proceso etapas, kuriame turi teisę dalyvauti gynybos advokatas, ir bet kuriuo atveju iki šaukimo atvykti į apklausą arba vėliausiai tuo pačiu metu, kai gaunamas pranešimas, kad parengiamasis tyrimas yra baigtas, prokuratūra turi raštu pranešti asmeniui, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, kad jam teismas skyrė gynybos advokatą, priešingu atveju visi vėlesni veiksmai yra niekiniai (Baudžiamojo proceso kodekso 369a straipsnis).

Šiame pranešime turi būti išdėstyta:

- a) informacija, kad baudžiamajame procese privaloma turėti gynybos advokatą, ir informacija apie asmeniui, kurio atžvilgiu vykdomas tyrimas, teisės aktais nustatytas teises;
- b) teismo skirto gynybos advokato vardas ir pavardė, jo adresas ir telefono numeris;
- c) informacija apie kaltinamojo teisę paskirti savo gynybos advokatą, nurodant, kad, jeigu jis to nepadarys, tyrimo metu jam atstovaus teismo paskirtas advokatas;
- d) nurodymas, kad jis turės pats sumokėti teismo paskirto advokato atlygį, jeigu neatitinka reikalavimų valstybės finansuojamai teisei pagalbai gauti, ir įspėjimas, kad, jeigu jis bus paskelbtas nemokiu, bus pradedamas išieškojimo procesas;
- da) informacija dėl teisės į vertėjo žodžių paslaugas ir į svarbių dokumentų vertimą raštu;
- e) informacija dėl reikalavimų, kuriuos būtina atitikti norint gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą.

Nemokama teisinė pagalba yra institutas, grindžiamas Italijos Konstitucijos 24 straipsnyje įtvirtinta teise į gynybą, pagal kurią kiekvienas asmuo turi teisę į pagalbą bet kuriuo teisingumo sistemos etapu ir bet kuriuo jos lygmeniu, o finansinių sunkumų turintiems asmenims leidžiama ne tik valstybės lėšomis gauti advokato ir specialistų, įskaitant techninius konsultantus, pagalbą, bet ir nemokėti teismo išlaidų. Nemokama teisinė pagalba teikiama baudžiamosiose bylose ir civilinėse bylose, susijusiose su baudžiamosiomis bylomis, taip pat papildomuose procesuose, pvz., vykdymo procese baudžiamosiose bylose, saugumo, prevencijos ir stebėjimo procesuose, ir galiausiai ji teikiama civilinėse bylose, kylančiose iš baudžiamojo proceso.

Teisę naudotis nemokama teisine pagalba turi ne tik Italijos piliečiai, bet ir užsienio piliečiai, net jeigu jiems taikomas administracinis išsiuntimo procesas, jie negyvena Italijoje arba jie yra Italijoje gyvenantys asmenys be pilietybės.

Visos proceso šalys gali prašyti nemokamos teisinės pagalbos, bet jeigu esate tam tikrų seksualinių nusikaltimų auka, jums nebus taikomos teisės aktuose numatytos pajamų ribos.

Valstybė taip pat gina nepilnamečius, kurie gali gauti nemokamą teisinę pagalbą, ją taip pat gali gauti asmenys, kurių atžvilgiu vykdomas parengiamasis tyrimas, jeigu jie yra suimti, sulaikyti arba jiems taikomas kardomasis kalinimas.

Kad turėtumėte teisę gauti nemokamą teisinę pagalbą, jūsų pajamos turi būti ne didesnės už teisės aktuose nustatytas maksimalias pajamas, kurios atitinka 11 369,24 EUR, ir už kiekvieną papildomą su jumis gyvenantį asmenį jos didinamos 1 032,90 EUR.

Ar galiu prašyti kompensuoti išlaidas (patirtas dėl dalyvavimo tyrime ir (arba) teismo nagrinėjimo procese)? Kokiomis sąlygomis?

Nemokama teisinė pagalba yra institutas, grindžiamas Italijos Konstitucijos 24 straipsnyje įtvirtinta teise į gynybą, pagal kurią kiekvienas reikalavimus (susijusius su finansiniais sunkumais) atitinkantis asmuo turi teisę į advokato ir specialistų, įskaitant techninius konsultantus, pagalbą bet kuriuo teisingumo sistemos etapu ir bet kuriuo jos lygmeniu, taip pat šiuo institutu yra įtvirtinta teisė nemokėti teismo išlaidų.

Ar galiu pateikti skundą, jei mano byla bus nutraukta jos neperdavus teismui?

Jeigu pareiškiate prieštaravimą prašymui nutraukti bylą, prašote, kad parengiamasis tyrimas būtų tęsiamas. Privalote nurodyti tolesnio tyrimo dalyką ir atitinkamus įrodymus, antraip prieštaravimas bus pripažintas neleistinu. Jeigu jūsų prieštaravimas yra neleistinas, o pranešimas apie nusikalstamą veiką yra nepagrįstas, teisėjas motyvuota nutartimi bylą nutrauks ir grąžins dokumentus prokuratūrai. Jeigu prašymas nebus priimtas, teisėjas jums ir asmeniui, kurio atžvilgiu atliekamas tyrimas, nustatys uždaro posėdžio datą ir apie tai informuos prokuratūrą. Apie numatytą posėdį teisėjas taip pat informuos Generalinį prokurorą prie Apeliacinio teismo (it. *Corte di Appello*). Jeigu po posėdžio teisėjas manys, kad reikalingas tolesnis tyrimas, jis tai nutartimi nurodys prokuratūrai, nustatydamas neginčijamą terminą, iki kurio toks tyrimas turi būti užbaigtas. Jeigu teisėjas nepriims prašymo nutraukti bylą, jis nurodys prokuratūrai per dešimt dienų suformuluoti kaltinimą. Per dvi dienas nuo kaltinimo pateikimo teisėjas priims nutartį, kuria skirs parengiamojo posėdžio datą.

Be to, jeigu esate smurtinio nusikaltimo prieš asmenį auka, visada turite teisę būti informuojamas, jeigu pateikiamas prašymas nutraukti bylą, net jeigu konkrečiai neprašėte būti informuojamas, ir nuo šio pranešimo gavimo turėsite 20 dienų, per kurias galėsite peržiūrėti dokumentus ir pateikti motyvuotą prašymą tęsti parengiamąjį tyrimą (Baudžiamojo proceso kodekso 408 straipsnio 3a dalis).

Ar galiu dalyvauti teismo nagrinėjimo procese?

Būdamas nusikaltimo auka, galite paskirti advokatą, kuris įgyvendintų jums suteiktas teises. Siekdamas užtikrinti, kad gautumėte pranešimus, kuriuos pagal teisės aktus turite teisę gauti, ir siekdamas įgyvendinti konkrečias teises, turite deklaruoti ir nurodyti dokumentų įteikimo adresą. Taip pat turite baudžiamojo proceso eigoje pranešti apie galimą šio adreso pasikeitimą. Jeigu paskyrėte advokatą, jums šios informacijos pateikti nereikės, nes visi pranešimai bus siunčiami jam.

Turite teisę ir tyrimo, ir teismo nagrinėjimo etapais teikti prašymus ir nurodyti konkrečius įrodymus (Baudžiamojo proceso kodekso 90a straipsnis). Taip pat galite patikrinti oficialiajame nusikalstamų veikų, apie kurias pranešta, registre esančius įrašus (Baudžiamojo proceso kodekso 335 straipsnis). Turite būti informuojamas, kai baigiami ekspertų įvertinimai, kurie negali būti pakartoti (Baudžiamojo proceso kodekso 360 straipsnis). Taip pat galite pateikti prašymą prokuratūrai dėl įrodymų surinkimo per ikiteisminį posėdį. Tuo metu, kai teikiate pranešimą, arba vėliau galite prašyti, kad būtumėte informuojamas apie bet kokį prašymą atidėti tyrimą arba nutraukti bylą. Turite konkrečiai paprašyti, kad būtumėte informuojamas apie prašymą atidėti tyrimą (Baudžiamojo proceso kodekso 406 straipsnis) ir apie prašymą nutraukti bylą (Baudžiamojo proceso kodekso 408 straipsnis). Teismo nagrinėjimo metu turite teisę būti informuojamas apie pirmojo posėdžio vietą, datą ir laiką; apie vėlesnius posėdžius nebūsite informuojamas ir turėsite iš pirmosios instancijos teismo pats sužinoti posėdžių datas. Neprivalote dalyvauti posėdžiuose, nebent juose duodate parodymus. Kai tyrimas baigiamas, turite teisę susipažinti su visais su byla susijusiais dokumentais ir pasidaryti jų kopijas. Tačiau kol tyrimas dar vyksta, to paprastai daryti neleidžiama, nebent dėl konkrečių interesų prokuratūra davė atitinkamą leidimą.

Kai vyksta teisminis baudžiamosios bylos nagrinėjimas ir esate nukentėjęs nuo padaryto nusikaltimo, galite prašyti kompensacijos ir dalyvauti teismo nagrinėjimo procese įstodamas į procesą civiline šalimi.

Koks yra mano oficialus statusas teisingumo sistemoje? Pavyzdžiui, ar aš esu ar galiu pasirinkti aukos, liudytojo, civilinės šalies arba privataus kaltintojo statusą?

Auka, t. y., nuo nusikaltimo nukentėjęs asmuo, turi visas pirmiau nurodytas teises. Be to, teismo nagrinėjimo metu galite būti išklaustyti kaip liudytojas ir, jeigu turite teisę į nusikaltimo padarytos žalos atlyginimą, galite pateikti civilinį ieškinį baudžiamojoje byloje įstodamas į procesą civiline šalimi.

Kokios yra mano su šiuo statusu susijusios teisės ir pareigos?

Nedarant poveikio pirmiau išdėstytoms nuostatomis dėl jūsų, kaip nukentėjusios šalies, teisių ir interesų, jeigu taip pat atliekate liudytojo funkciją, taikomos toliau išdėstytos taisyklės.

Būdamas liudytojas, turite atvykti pas teisėją ir vykdyti jo nurodymus, susijusius su procesiniais reikalavimais, taip pat tiksliai atsakyti į jums pateikiamus klausimus. Neprivalote atskleisti informacijos, dėl kurios jums grėstų baudžiamasis persekiojimas. Jeigu posėdžio dieną esama kliūčių, dėl kurių negalite dalyvauti, turite apie tai iš anksto pranešti, nuroydamas neatvykimo priežastį. Šiuo atveju, jeigu teisėjas mano, kad jūsų neatvykimas yra pateisinamas, jis išduos kitą šaukimą į vėlesnį posėdį. Jeigu esate šaukiamas keletą kartų ir neatvykstate nenurodęs pateisinamos priežasties, galite būti privaloma tvarka atvesdinamas ir įpareigotas Baudų tarnybai (it. *cassa delle ammende*) sumokėti baudą bei išlaidas, patirtas dėl jūsų neatvykimo, kaip nurodyta Baudžiamojo proceso kodekso 133 straipsnyje. Privalote tiksliai atsakyti į jums pateikiamus klausimus. Baudžiamojo proceso kodekso 372 straipsnyje išdėstytos nuostatos, pagal kurias baudžiami liudytojai, kurie atsako atsakyti į klausimus, teikia melagingus pareiškimus arba nenurodo to, ką žino. Jeigu jūs, kaip liudytojas, neatsakote į klausimus arba nebendradarbiaujate, jums gali būti skirta laisvės atėmimo bausmė. Per posėdį liudytojas negali būti sulaukytas. Jeigu iki nuosprendžio paskelbimo atšaukiate melagingą pareiškimą arba patvirtinate tiesą, jums negali būti pateikti kaltinimai nusikaltimu. Bausmė neskiriama, jeigu klaidingus parodymus pateikėte siekdamas apsaugoti save arba artimąjį giminaitį nuo apkaltinamojo nuosprendžio (Baudžiamojo proceso kodekso 384 straipsnis).

Ar teismo nagrinėjimo metu galiu padaryti pareiškimą ar duoti parodymus? Kokiomis sąlygomis?

Būdamas nusikaltimo auka taip pat galite dalyvauti procese kaip liudytojas. Jūsų teiginiais gali būti remiamasi kaip įrodymais kaltinamajam nuteisti, jeigu patikrinus šiuos teiginius jie pripažįstami objektyviai ir subjektyviai patikimais. Teisėjas gali laisvai įvertinti jūsų parodymus ir netgi jūsų vieno parodymai gali sudaryti pagrindą kaltinamajam nuteisti. Turite sakyti tiesą, tačiau neprivalote savęs inkriminuoti (teisė tylėti). Artimieji kaltinamojo giminaičiai neprivalo atvykti kaip liudytojai, nebent jie patys pateikia pranešimą arba skundą arba jie ar artimasis giminaitis yra nusikaltimo, dėl kurio vyksta procesas, aukos. Taip pat galite neatsakyti į klausimus, kurie gali atskleisti profesinę paslaptį. Jeigu parengiamojo tyrimo metu padarote pareiškimus, galite turėti teisę į įvairias apsaugos priemones.

Kokią informaciją gausiu teismo nagrinėjimo metu?

(žr. pirmiau išdėstytą informaciją)

Ar turėsiu galimybę susipažinti su bylos medžiaga?

Prokuratūra į atitinkamą savo tarnybos tvarkomą registrą nedelsdama įrašys pranešimą apie nusikaltimą, apie kurį ji buvo informuota arba kurį ji nustatė savo iniciatyva, ir tuo pačiu metu nurodys nusikaltimo padarymu įtariamo asmens vardą ir pavardę arba tai padarys iš karto po to, kai tas asmuo taps žinomas. Jeigu, vykstant parengiamajam tyrimui, pakis teisinis incidento apibūdinimas arba paaiškės, kad apie jį turima informacija yra kitokia, prokuratūra įrašys atnaujins. Apie įrašus bus pranešta nusikaltimo padarymu kaltinamam asmeniui, jums, kaip nukentėjusiajam, ir atitinkamiems advokatams, jeigu to buvo prašoma. Kai pateikiamas prašymas suteikti informaciją apie oficialiajame nusikalstamų veikų, apie kurias pranešta, registre esančius įrašus, prokuratūros sekretoriatas suteikia prašomą informaciją, jeigu tokie įrašai yra padaryti ir nėra priežasčių, kodėl tokio atsakymo reikėtų nesuteikti. Priešingu atveju prokuratūra paskelbia, kad nėra įrašų, apie kuriuos būtų galima suteikti informaciją. Jeigu esama su tyrimu susijusių konkrečių reikalavimų, prokuratūra, nusprendusi, ar patenkinti prašymą, gali motyvuotu nutarimu nurodyti, kad įrašai ne ilgiau kaip tris mėnesius būtų slapti; šio termino negalima pratęsti (Baudžiamojo proceso kodekso 335 straipsnis).

Jeigu prokuratūra nesirengia prašyti nutraukti bylą ir byla yra susijusi su prievarta prieš šeimos narius ir partnerius arba su persekiojimu, prokuratūra taip pat praneš jūsų teisiniui atstovui arba, jeigu tokio atstovo neturite – jums pačiam, kad parengiamasis tyrimas yra baigtas (Baudžiamojo proceso kodekso 415a straipsnis).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

3 - Mano teisės pasibaigus teisminiam nagrinėjimui

Ar galiu apskųsti sprendimą?

Autonominę teisę pateikti apeliacinį skundą turi tik civilinė šalis į procesą įstojęs nukentėjęsysis ir bet kuriuo atveju tai yra skirta tik jūsų paties civilinių interesų apsaugai.

Pagal Italijos Įstatymą Nr. 46/2006 civilinė šalis jau nebeturi bendros teisės pateikti apeliacinį skundą; skundą galite pateikti tik Kasaciniam teismui (it. *Corte di Cassazione*).

Apeliacinį skundą galite pateikti šiais atvejais:

- dėl apkaltinamojo nuosprendžio aspektų, susijusių su civiliniu ieškiniu;
- dėl išteisinamojo nuosprendžio civilinių aspektų;
- dėl nuosprendžio aspektų, susijusių su jūsų teise į žalos ir išlaidų atlyginimą.

Kokios yra mano teisės paskelbus nuosprendį?

Peržiūros klausimu, jeigu jūs, kaip nukentėjęsysis, įstojote civilinė šalis į teisminį nagrinėjimą ir jis baigėsi nuosprendžiu, kurio peržiūros norite prašyti, prasidėjus šalių išklausymo etapui turite teisę kreiptis dėl paties prašymo leistinumumo. Tai taikoma ir tada, kai esate pateikęs ypatingą skundą dėl nuosprendžio, priimto po derybų dėl kaltinimų pripažinimo, specialioje nutartyje pripažįstant, kad įmanoma prašyti nutarties ir gali būti priimta nutartis, kad nusikaltimo vykdytojas kompensuotų teisingas išlaidas.

Ar turiu teisę į paramą ar apsaugą, pasibaigus teisminiam nagrinėjimui? Kiek laiko?

2015 m. vasario 11 d. Įstatyminiame dekrete Nr. 9 nustatytos Direktyvos 2011/99/ES, kuri grindžiama tarpusavio pripažinimu ir kurioje reglamentuojamas Europos apsaugos orderis, įgyvendinimo taisyklės – taip siekiama užtikrinti, kad priemonės, skirtos apsaugoti asmeniui nuo nusikalstamos veikos, kuri gali padaryti žalos tam asmeniui arba kelti pavojų jo gyvybei, fizinei arba psichinei sveikatai, orumui, asmeninei laisvei ar seksualinei neliečiamybei, lieka galioti ir tuo atveju, jei tas asmuo persikelia į kitą valstybę narę. Direktyvoje nurodyta, kad Europos apsaugos orderis gali būti išduodamas tik tais atvejais, kai išduodančiojoje valstybėje anksčiau buvo paskirta apsaugos priemonė, kuria pavojų keliančiam asmeniui nustatomas vienas ar keli toliau nurodyti draudimai arba apribojimai: draudimas lankytis tam tikrose vietovėse, vietose ar apibrėžtose teritorijose, kuriose gyvena arba lankosi saugomas asmuo; draudimas kontaktuoti su saugomu asmeniu arba tokių kontaktų reguliavimas; draudimas priartėti prie saugomo asmens arčiau nei nustatytu atstumu arba tokio kontakto reguliavimas. Vykdančiosios valstybės kompetentinga institucija, gavusi Europos apsaugos orderį, nederamai nedelsdama turi jį pripažinti ir priimti priemonę, kurios ji galėtų imtis pagal savo nacionalinę teisę panašiu atveju, kad užtikrintų saugomo asmens apsaugą.

Kokia informacija man bus suteikta, jei nusikaltimo vykdytojui bus paskelbtas nuosprendis?

Pasibaigus svarstymams, pirmininkaujantis teisėjas parengs ir pasirašys sprendimo rezoliucinę dalį ir bus parengta trumpa faktinių ir teisinių motyvų, kuriais grindžiamas nuosprendis, santrauka. Nuosprendis bus paskelbtas posėdyje, perskaitant jo rezoliucinę dalį. Motyvuojamosios ir rezoliucinės nuosprendžio dalių perskaitymas prilygsta nuosprendžio paskelbimui šalims, kurios dalyvauja posėdyje arba kurios turėtų jame dalyvauti. Teisėjas apkaltinamąjį nuosprendį priims, jeigu kaltinamojo kaltė dėl nusikaltimo padarymo bus įrodyta be pagrįstų abejonių. Nuosprendyje teisėjas išsamiai išdėstys skirtą bausmę ir prevencijos priemones (it. *mis ure di sicurezza*). Jeigu nuteistas nusikaltimo vykdytojas yra nemokus, teisėjas nurodys jo civiliniam atstovui sumokėti finansinę baudą. Be to, nuteistam nusikaltimo vykdytojui nuosprendyje bus nurodyta sumokėti teismo nagrinėjimo išlaidas. Civilinės šalies prašymu teisėjas nurodys apkaltinamąjį nuosprendį paskelbti laikraščiuose ir šis skelbimas bus įdėtas nuteisto nusikaltimo vykdytojo lėšomis, o prireikus – jo civilinio atstovo lėšomis.

Nuosprendyje bus nurodyta:

1. antraštė *in nome del popolo italiano* [Italijos valstybės vardu] ir jį priėmusi institucija;
2. nusikaltimo vykdytojo asmens duomenys ir kita asmeninė informacija, padedanti nustatyti jo tapatybę, taip pat bendri kitų privačių bylos šalių duomenys;
3. kaltinimas;
4. nuoroda į šalių parodymus;

5. glaustas faktinių ir teisinių motyvų, kuriais grindžiamas nuosprendis, paaiškinimas, nurodant sprendimo pagrindą sudarančius įrodymus, ir priežasčių, kodėl teisėjas mano, kad vieni kitiems prieštaraujantys įrodymai yra nepatikimi, paaiškinimas;
6. rezoliucinė dalis, kurioje nurodomi taikyti įstatymų straipsniai;
7. data ir teisėjo parašas.

Po paskelbimo nuosprendis bus perduotas teismo kanceliarijai. Jeigu nuosprendis nepaskelbiamas per trisdešimt dienų arba, taikant kitą terminą, per devyniasdešimt dienų nuo jo priėmimo, pranešimas, kad buvo priimtas nuosprendis, perduodamas prokuratūrai ir privačioms šalims, turinčioms teisę pateikti apeliacinį skundą, taip pat nusikaltimo vykdytojo gynybos advokatui, kai nuosprendis priimamas.

Ar man bus pranešta, jei nusikaltimo vykdytojas bus paleistas (įskaitant paleidimo nesuėjus terminui arba lygtinio paleidimo atvejus) arba pabėgs iš kalėjimo?

Baudžiamojo proceso kodekso (it. *Codice di procedura penale*) 90b straipsnyje nustatyta, kad smurtinių nusikaltimų prieš asmenį atveju jūs turite būti nedelsiant informuojamas, jeigu to prašėte, apie pasirengimą paleisti nusikaltimo vykdytoją arba apie įsakymo sulaukyti nusikaltimo vykdytoją galiojimo pabaigą, taip pat jeigu kaltinamasis pabėga iš kardomojo kalinimo arba įkalinimo įstaigos arba jeigu nuteistas nusikaltimo vykdytojas tyčia nesilaiko įpareigojimų.

Ar būsiu įtrauktas priimant sprendimus dėl paleidimo arba lygtinio paleidimo? Pavyzdžiui, ar galiu padaryti pareiškimą arba paduoti skundą?

Konsultuotis su nukentėjusiuoju prieš priimant šiuos sprendimus nėra bendra praktika.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujimas: 15/10/2018

4. Kompensacija

Kokia procedūra taikoma reikalavimui, kad nusikaltimo vykdytojas atlygintų žalą (pvz., teismo byla, civilinis ieškinys, civilinis ieškinys baudžiamojoje byloje)?

Nusikaltimo padarymas ir vėlesnis nuteisimas reiškia, kad nukentėjusioji šalis gali reikalauti atlyginti žalą. Italijos teisėje numatyti du būdai, kuriais galite gauti patirtos žalos atlyginimą:

- galite įstoti į nusikaltimo vykdytojų vykdomą baudžiamąjį procesą kaip civilinė šalis;
- galite pateikti nepriklausomą civilinį ieškinį.

Tai yra jūsų pasirinkimas, nes teisės aktais šie abu procesai – baudžiamasis ir civilinis – lieka atskiri.

Tik po to, kai pateikiamas prašymas perduoti bylą nagrinėti teisme arba byla perduodama nagrinėti teisme (posėdyje), jūs, padedamas savo advokato, galite pateikti civilinį ieškinį ir taip tapti visateise proceso šalimi – įgyti visas atstovavimo teises. Priimdamas nuosprendį, baudžiamųjų bylų teismas jums priteis sumą, vadinamąją laikinąją kompensaciją, kuri yra iš karto išmokėtina, perduodant sprendimo dėl visos galutinės kompensacijos sumos priėmimą civilinių bylų teismui, kuris šį sprendimą priims tik po to, kai nuosprendis taps *res judicata*.

Alternatyva įstojimui į procesą civiline šalimi – galite pateikti nepriklausomą civilinį ieškinį, prašydami nusikaltimo vykdytojo veiksmais padarytos žalos atlyginimo.

Teismas nusikaltimo vykdytoju nurodė man atlyginti žalą ir (arba) sumokėti kompensaciją. Kaip užtikrinti, kad nusikaltimo vykdytojas sumokėtų?

Nurodydamas nusikaltimo vykdytoju sumokėti kompensaciją už sužalojimus ar žalą, padarytus nukentėjusiajam, kuris įstojė į procesą civiline šalimi, teismas gali pasiūlyti trejopai: nustatyti žalos atlyginimą, priimti bendrą nurodymą išmokėti kompensaciją arba nurodyti išmokėti laikinąją sumą.

Nukentėjusiajam geriausia, jeigu sprendime nurodomas galutinis žalos atlyginimas: tuo atveju faktiškai įmanoma informuoti nusikaltimo vykdytoją apie sprendimą ir mokėjimo įsakymą (it. *atto di precetto* – pranešimą apie mokėjimą, kuris turi būti išduotas

prieš pradėdant išieškojimo procesą), taip nurodant sumokėti priteistą sumą ir imantis pirmojo veiksmo, reikalingo, kad būtų pradėtos išieškojimo priemonės, jeigu nusikaltimo vykdytojas atkakliai nemokėtų (tuo atveju visada patartina atlikti parengiamąjį turto, iš kurio būtų galima išieškoti, tyrimą).

Jeigu nebuvo nurodyta, kad priteista kompensacija yra skubiai preliminariai išieškotina, išieškojimas bus pradėtas tuo atveju, jeigu teismo sprendimas nebus panaikintas, t. y. jeigu per nurodytą terminą nebus pateiktas apeliacinis skundas.

Todėl apie mokėjimo įsakymą gali būti pranešama kartu su teismo sprendimu, taip pat ir tais atvejais, kai teismo sprendime nurodoma sumokėti laikinąją kompensaciją, kuri visada yra paskelbiama nedelsiant išieškotina. Tačiau, nukentėjusiojo požiūriu, tai ne visada yra patenkinama. Todėl jeigu manote, kad to nepakanka, turite pateikti nepriklausomą civilinį ieškinį, kuriuo galima nustatyti bet kokią likusią žalą ir nusikaltimo vykdytojui gali būti skirta nauja, kitokia nuobauda.

Civilinis procesas visada yra reikalingas įvykus trečiam galimam scenarijui, kai baudžiamųjų bylų teismas tik išduoda bendrą nurodymą nusikaltimo vykdytojui sumokėti kompensaciją, nenustatydamas sumos, nes tuo klausimu nepakanka įrodymų.

Jei nusikaltimo vykdytojas nemoka, ar gali valstybė man atlikti išankstinį mokėjimą? Kokiomis sąlygomis?

Remiantis Direktyva 2004/80/EB, kuri Italijoje buvo įgyvendinta pirmiau minėtomis nuostatomis, valstybė ir savo, ir ne savo piliečiams, kurie yra Italijos teritorijoje padaryto tyčinio smurtinio nusikaltimo (nužudymo, sunkaus tyčinio kūno sužalojimo, seksualinio išpuolio) aukos, turi garantuoti sąžiningą ir tinkamą kompensaciją kiekvieną kartą, kai nusikaltimo vykdytojas nenustatomas arba jam neįvykdomas teisingumas, arba, bet kuriuo atveju, kai jis neturi finansinių išteklių, kad atlygintų nukentėjusiesiems padarytą žalą arba, jeigu nukentėjusysis mirė, ją atlygintų nukentėjusiojo šeimai.

Ar turiu teisę į kompensaciją iš valstybės?

(žr. pirmiau išdėstytą informaciją)

Ar turiu teisę į kompensaciją, jei nusikaltimo vykdytojas nenuiteisiamas?

Jeigu kaltinamasis baudžiamajame procese pripažįstamas nekaltu, tai neužkerta jums kelio pateikti ieškinį dėl kompensacijos civilinių bylų teisme, nebent šios teisės atsiskaitė įstodamas į baudžiamąjį procesą civiline šalimi.

Ar turiu teisę į specialią išmoką, kol laukiu sprendimo dėl mano pateikto ieškinio dėl kompensavimo?

Jeigu įstojate į baudžiamąjį procesą civiline šalimi ir prašote atlyginti ir kompensuoti žalą, priėmęs nuosprendį teismas taip pat nuspręs dėl civilinių bylų aspektų, kaip nurodyta Baudžiamojo proceso kodekso 533 straipsnyje. Tais atvejais, kai esama įrodymų, kad žala buvo patirta dėl nusikaltimo (lot. *an debeatur*) tačiau nėra įrodymų, kokia jos dalis buvo padaryta nusikaltimu (*qu antum debeatur*), teismas paskelbs bendrą nutartį dėl civilinės atsakomybės ir perduos bylą nagrinėti civilinių bylų teismui, kad būtų nustatyta suma (Baudžiamojo proceso kodekso 539 straipsnis). **Tačiau civilinė šalis gali prašyti baudžiamųjų bylų teismo skirti laikiną kompensaciją**, neviršijant įrodymais jau pagrįstos žalos ribų. Tiksliau, laikinąją nutartimi nusikaltimo vykdytojui ir jo civiliniam atstovui bus nurodyta kaip žalos atlyginimą **sumokėti tam tikrą sumą, kol žalos atlyginimas dar galutinai neapskaičiuotas, ir šis nurodymas yra nedelsiant vykdytinas**. Tai yra priemonė, kuri, jums pateikus konkretų prašymą, yra pagrindas nurodyti nusikaltimo vykdytojui sumokėti laikinąją sumą, kai teismas mano, kad jau yra konkrečių atsakomybės, neviršijančios priteistos laikinosios sumos dydžio, įrodymų; faktiškai net ir baudžiamajame procese nebūtina, siekiant apskaičiuoti laikinąją sumą, pateikti įrodymus apie pačios žalos sumą, o pakanka, kad būtų nustatyta, jog buvo padaryta priteistos sumos dydį siekianti žala (Kasacinio teismo baudžiamųjų bylų skyrius, Nr. 12634/2001).

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujijimas: 15/10/2018

5 - Mano teisės į paramą ir pagalbą

Esu nusikaltimo auka. Į ką turiu kreiptis dėl paramos ir pagalbos?

Pirmą kartą susisiekęs su baudžiamojo persekiojimo institucijomis, būdamas nukentėjusioji šalis, jums suprantama kalba gausite informaciją apie vietines sveikatos priežiūros įstaigas, apgyvendinimo įstaigas ir prieglaudas. Jeigu tarp nukentėjusiųjų yra nepilnamečių, turi būti informuojamas nepilnamečių bylų teismas, kad jis galėtų įvertinti padėtį ir apsaugos priemones. Jeigu prašote, teisėsaugos institucijos turi pareigą bet kuriuo metu padėti jums susisiekti su toliau nurodytomis organizacijomis:

- paramos aukoms tarnybomis;
- specializuotomis teisinės paramos institucijomis;
- advokatų tarybomis (it. *Consigli dell'Ordine*);
- nevyriausybėmis organizacijomis (NVO);
- teisinio konsultavimo centrais ir teismo medicinos skyriais;
- valstybinėmis institucijomis, teikiančiomis teisinę paramą (Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija).

Paramos aukoms organizacijos

Nevyriausybines organizacijos ir asociacijos, dalyvaujančios teikiant teisinę paramą nusikaltimų aukoms

1. Profesinės sąjungos: Italijos bendroji darbuotojų konfederacija (it. *Confederazione Generale Italiana del Lavoro, CGIL*), Italijos darbuotojų profesinių sąjungų konfederacija (*Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori, CISL*) ir Italijos darbuotojų sąjunga (*Unione Italiana del Lavoro, UIL*)
2. Asociacija „Libera“ [kovos su mafija organizacija] – 0832 683429 ir 683430
3. Romos moterų prieglauda – 06 6840 172006
4. Vartotojų asociacijos
5. Nacionalinis pagyvenusių asmenų teisių asociacijų tinklas (it. *Associazioni per i Diritti degli Anziani, ADA*) – 06 48907327
6. Tinklas „Dafne“ (parama smurto aukoms) – 011 5683686

Kovos su prekyba žmonėmis pagalbos linija – 800 290 290

Kovos su smurtu pagalbos linija – 1522

Kovos su diskriminacija pagalbos linija – 800 90 10 10

Pagalbos linija lyties organų žalojimo aukoms – 800 300 558

Pagalbos linija terorizmo ir organizuoto nusikalstamumo aukoms – 06.46548373, 06.46548374, 06.46548375

Pagalbos linija su mafija susijusių nusikaltimų aukoms – 800 191 000

Pagalbos linija turto prievartavimo ir lupikavimo aukoms – 800-999-000

Pagalbos linija visomis kalbomis, skirta pranešti apie diskriminacijos ir rasizmo incidentus – 800 90 10 10

Skubios pagalbos linija nepilnamečiams – 114

Ar parama aukoms teikiama nemokamai?

Parama aukoms teikiama nemokamai.

Kokio pobūdžio paramą galiu gauti iš valstybinių tarnybų ar institucijų?

Smurtiniai nusikaltimai gali turėti traumuojantį poveikį nukentėjusiajam, būdamas nukentėjusysis galite kreiptis pagalbos į atitinkamas valstybines tarnybas, kurias administruoja vietinė sveikatos priežiūros institucija (it. *Azienda Sanitaria Locale, ASL*), pvz., šeimos konsultavimo centrus (*consultorio familiare*), ir vietos savivaldybė (administruoja socialines tarnybas). Jeigu tarp nukentėjusiųjų yra nepilnamečių, turi būti informuojamas nepilnamečių bylų teismas, kad jis galėtų įvertinti padėtį ir apsaugos priemones. Jeigu prašote, policijos institucijos (karinė policija (it. *Carabinieri*), valstybinė policija, savivaldybės policija ir kt.) turi pareigą bet kuriuo metu padėti jums susisiekti su toliau nurodytomis organizacijomis. Kai kurios prieglaudos turi saugius būstus, kuriuose sunkesniais atvejais galite būti apgyvendintas siekiant išvengti tolesnio smurto. Siekdamas gauti informacijos ir (arba) susisiekti su prieglaudomis savo vietovėje, taip pat galite paskambinti nemokamu telefono numeriu 1522, kurį administruoja Italijos Ministro Pirmininko tarnyba. Jeigu patiriate asmeninių sunkumų, taip pat galite prašyti pagalbos iš paramos administratoriaus (it. *Amministratore di Sostegno*), asmens, kuris dirba vadovaujamas civilinių bylų teismo globos skyriaus ir privalo nemokamai padėti sunkumų, įskaitant laikinus sunkumus, patiriantiems asmenims, pasirūpinti jų poreikiais. Galite tiesiogiai pateikti prašymą civilinių

bylų teismui arba paaiškinti savo sunkumus vietos savivaldybės socialinėms tarnyboms, kad jos galėtų informuoti prokuratūros civilinių reikalų tarnybą, o ši galėtų jūsų naudai nurodyti imtis veiksmų.

Kokio pobūdžio paramą galiu gauti iš nevyriausybinių organizacijų?

Nevyriausybines organizacijas teikia įvairią paramą, įskaitant psichologinę paramą, laikinąjį būstą prieglaudose ir kitose panašiose įstaigose, teisinę paramą ir konsultacijas, materialinę paramą, paramą būtiniesiems poreikiams patenkinti ir kt.

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 15/10/2018